

Pölhössy Géza

1 [http://www.1000ev.hu.](http://www.1000ev.hu;); <https://www.sztnh.gov.hu.>; DR. SZARKA ERNŐ: Iparjogvédelem Magyarországon. 100 éves a Magyar Szabadalmi Hivatal. *Szemle*, 101. (1996) 2. szám. <https://www.sztnh.gov.hu.> (megtekintve: 2016.07.14.)

■ A Szabadalmi Bíróság épülete 1920–1952 között, Budapest, Akadémia u. 2.

■ Az OTH, az MSZH, majd az SZTNH épülete 1952–2015 között, Budapest, Garibaldi u. 2.

Az alábbiakban Pölhössy Géza kataszteri mérnök szabadalmi beadványát mutatom be részletesebben, hangsúlyt fektetve hivatali pályafutására, valamint családi viszonyaira is. A források alapjául a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában őrzött S 92 *Az Országos Földméréstani Intézet vegyes iratai* fondban található szolgálati és minősítési táblázatok szolgáltak, ezeket egészítettem ki többek között a *Kataszteri Közlöny* számaiban és a *Magyarország tiszti cím- és névtárában* található releváns információkkal, valamint a családi életére vonatkozó anyakönyvi bejegyzésekkel.

Pölhössy Géza (1880–1918 után)

Pölhössy Géza 1880. június 28-án született Székesfehérváron. Édesapja, Pölhössy István városi hivatalnok volt, majd 1887–1889 között a váli járásbíróson telekkönyvezetőként dol-

gozott. Édesanyját Tomsits Amáliának hívták. Géza a család hetedik gyermekeként jött a világra. 1880. július 11-én keresztelték meg a római katolikus vallás előírásai szerint. Testvérei Árpád Nándor István (1864. 09. 29./*10. 02.), Zoltán Nándor Pál (1866. 01. 14./*01. 24.), István Károly (1867. 07. 04./*07. 09.–1868. 07. 02.), Ilona Flóra Lujza (1871. 12. 23./*12. 26.–1930. 01. 09.), Béla Lajos István (1873. 05. 12./*05. 13.–1923. 12. 05.) és Irén Mária Lujza Johanna (1876. 02. 27./*02. 29) voltak. Géza tökéletesen írt és beszélt magyarul és egy kevéssé tudott németül is. Gimnáziumi tanulmányait 1894-ben Székesfehérváron kezdte meg, a ciszterci rend által működtetett Szent István Katolikus Gimnáziumban, majd a kecskeméti római katolikus főgimnáziumban tett érettségét 1900. június 13-án.²

Ezt követően öt félévig járt a Királyi Magyar Tudományegyetem jogi fakultására, amiről leckeönyve tanúskodik, amelyet a kataszteri állományba való belépésekor bemutatott feltesének.³

Az egyetemi évek után Novák Antal okleveles magánmérnöknel mint műszaki díjnok volt alkalmazásban, amit 1905. július 14-én kelt bizonyítványa igazolt. Az Országos Kataszteri Felmérés állományába ugyanabban az évben lépett, a 9. felmérési felügyelőségnél ideiglenes műszaki díjnokként alkalmazták. Ekkor tette le első hivatalos esküjét is az állomány tagjaként. 1907-től ideiglenes felmérési növendék a 16. felmérési felügyelőségnél Munkácson és még ugyanezen év augusztus 20-án letette az ünnepélyes fogadalmát is. Két évvel később véglegesítették és előléptették kataszteri mérnöksegédnek, valamint a XI. fizetési osztály 3. fokozatába sorolták, így fizetése 1000 korona lett, amelyhez kapott még 480 korona lakbértámogatást, 780 korona általányt és 400 korona pótlékot. 1911-től önállóan működő kataszteri mérnöksegéd, majd miután letette mérnöki szakvizsgáját 1913

2 *Magyarország tiszti cím- és névtára*. Bp., 1887:451., Uo. 1889:468.; Pölhössy Géza törzslapja: MNL OL, S 92 *Az Országos Földméréstani Intézet vegyes iratai* (= S 92), Régi szolgálati és minősítési táblázatok, No. 25/6. 223–225.; Pölhössy Géza és testvéreinek székesfehérvári római katolikus születési anyakönyvei: www.adatbazisokonline.hu (A0566–A0578. tekerceken); A tanulók érdemsorozata. *A ciszterci rend székesfehérvári kat. főgimnáziumának értesítője az 1894–1895. iskolai évről*. 1895:134., Bizonyítványmásodlatok. *Hivatalos Közlöny* (= HK), 23. (1915) 25:440.

3 MNL OL, S 92. No. 25/6. 223.; *A Budapesti Királyi Magyar Tudomány-Egyetem almanachja 1889–1900*. 1900:148.

■ A Schmidt József-féle kézi számológép szabadalmi leírása, 1911 (SZTNH, 57538 a)

áprilisa folyamán Munkácson és Budapesten, kataszteri mérnökké léptették elő és a X. fizetési osztály 3. fokozatába sorolták. Fizetése 1600 koronára emelkedett, amely mellé kapott még 400 korona pótlékot, 1000 korona általányt, 540 korona lakbértámogatást, valamint második lánya megszületése után 400 korona családi pótlékot is. Az első világháború kitörésekor kollégáihoz hasonlóan őt is behívták népfelkelői szolgálatra, pedig korábban háromszori sorozás után is fegyveres szolgálatra alkalmatlannak találták. Hadba vonulásáról nincs további információ, ugyanakkor a törzskönyvből hiányzik három

év, 1913 után a következő bejegyzés 1917-ből származik, amely megerősíti korábbi hivatali beosztását és fizetését. Minősítési lapján az utolsó beírás 1918. december 31-én történt. E szerint a IX. fizetési osztály 3. fokozatába sorolták át, a fizetése 2600 koronára nőtt, ehhez továbbra is kapta még az egyéb pótlékokat, amelyek összege szintén emelkedett a fizetési besorolásával arányosan.⁴

A mérnök nevéhez köthető többek között Hete község határleírásának elkészítése, valamint az „általános körző” elnevezésű találmány is, amelyet a *Kataszteri Közlöny* korabeli híradása szerint 1912-ben jelentett be a szabadalmi hivatalnál. Az újtásról Pölhössy beleegyezésével Lőrincz Ferenc (1887–1960) – akit 1913-tól felmérési gyakornokként alkalmaztak az országos kataszteri felmérésnél – számolt be a lap hasábjain. Az „általános körző” egy olyan mérnöki segédeszköz, amely egyszerre körző, szorzótábla és mérce is. Előnye abban rejlett, hogy a rajta lévő beosztások segítségével a helyszínelések alkalmával tizedpontosággal gyorsan ki lehetett vele számolni egy adott távolság valahányad részét vagy valahányszorosát. A műszer elve alapján a beosztásokat nem csak ölben, hanem méterben is meg lehetett adni. Az eszközt újezüstből tervezte elkészíteni a mérnök, mert a tapasztalat azt mutatta, hogy a rézről gyorsan lekopik a számozás, a körző két hegyének anyaga pedig acélból lett volna. A szabadalmi bejelentésről levéltári dokumentum egyelőre nem lelhető fel, ugyanakkor fontos megemlékezni róla, mert ez is jól mutatja, hogy a kataszteri mérnökök nem csupán műszaki hivatalnokok voltak, hanem kreatív és magas fokon művelt, gondolkodó személyek is.⁵

4 MNL OL, S 92 No. 25/6. 223–225.; *Budapesti cím- és lakásjegyzék*, 18. (1906–1907) 3:369.; *Magyarország tisztí cím- és névtára*. Bp., 1908:198.; *Uo.* 1909:207., *Uo.* 1910:214., *Uo.* 1911:217., *Uo.* 1912:220., *Uo.* 1913:228., *Uo.* 1914:234., *Uo.* 1915:236., *Uo.* 1916:253., *Uo.* 1917:257., *Uo.* 1918:198.; A hivatalos lapból. *Budapesti Hírlap* (= BH), 27. (1907) 115:21.; A hivatalos lapból. BH, 29. (1909) 49:27.; A hivatalos lapból. BH, 33. (1913) 166:15.; Hivatalos rész. *Budapesti Közlöny* (= BK), 41. (1907) 109:14.; Hivatalos rész. BK, 43. (1909) 46:26.; Hivatalos rész. BK, 47. (1913) 160:13.; Személyi hírek. *Pénzügyi Közlöny* (= PK), 34. (1907) 11:263.; Személyi hírek. PK, 36. (1909) 8:220.; Személyi hírek. PK, 40. (1913) 18:1979.; Vegyesek. *Kataszteri Közlöny* (= KK), 14. (1905) 7:190.; Vegyesek. KK, 15. (1906) 2:61.; Vegyesek. KK, 16. (1907) 5:141.; Vegyesek. KK, 18. (1909) 2:67.; Vegyesek. KK, 20. (1911) 2:92.; Vegyesek. KK, 22. (1913) 7:251.

5 Az „általános körző”. KK, 21. (1912) 3:116–118.; MNL OL, S kataszteri gyűjtemény, 79 Iratok, No. 224/5. Lőrincz Ferencről I. MNL OL, S 92. No. 25/5. 67.; *Magyarország tisztí cím- és névtára*. Bp., 1913:228., gyászjelentése; <http://www.rakovszky.net>

Másolat.

Alul nevezett:

- a) anyagilag rendezett viszonyok között él-e? *igen!*
 b) nincs-e valamely káros szenvedélye? *nincs!*
 c) jelenlegi állomáshelyéhez kötve van-e? *nincs!*
 d) van-e valamely mellékfoglalkozása? *nincs!*
 e) ministeri engedéllyel nyilvános tanintézetet látogat-e? *nem!*
 f) az illető kerületben alkalmazott pénzügyi tisztviselőkkel rokonsági viszonyban áll-e? *nem!*

Szolgálati és minősítési táblázat

Pölhössy Géza

részére.

Született						Vallás	Családi állapot (nőien, nő, özvegy?) Feleség neve, nőstül helye és ideje	Gyermekek			
év	hó	nap	ország	megye	község			nevei	születési év	hó	nap
1880	június	28	Magyar	Füzis	Értelmezési	romb	1. Anka, Gabriella	1912	február	10	
1880							2. József, Margit	1913	XI	6	
							3.				
							4.				
							5.				
							6.				

Nyelvismeretek:	
Beszél:	ír:
Tökéletesen: <i>magyarul</i>	Tökéletesen: <i>magyarul</i>
Jól:	Jól:
Eleg jól:	Eleg jól:
Kevésbé: <i>nem tud</i>	Kevésbé: <i>nem tud</i>

Végzett tanulmányok		A megtekintett bizonyítványok alapján igazolja:
megjelölése	a bizonyítvány kelte, száma	
1. <i>gymnáziumi érettségi</i>	<i>1900 június 13. sz. ad. 285/1900 sz.</i>	1. <i>Kovács János</i>
2. <i>5 féléves jog</i>	<i>1905 június 13. sz. ad. 285/1900 sz.</i>	2. <i>János József</i>
3.		3.
4.		4.
5.		5.

Letett szakvizsgálatok		A megtekintett bizonyítványok alapján igazolja:
megjelölése	a vizsga letétel napja, a bizonyítvány kelte, száma	
1. <i>Kataszteri mérnöki szakvizsga</i>	<i>1913. évi 17. sz. 18. sz. Budapest 1913. június 30. sz. 285/1913. sz. m. p.</i>	1. <i>Kovács János</i>
2.		2.
3.		3.
4.		4.
5.		5.

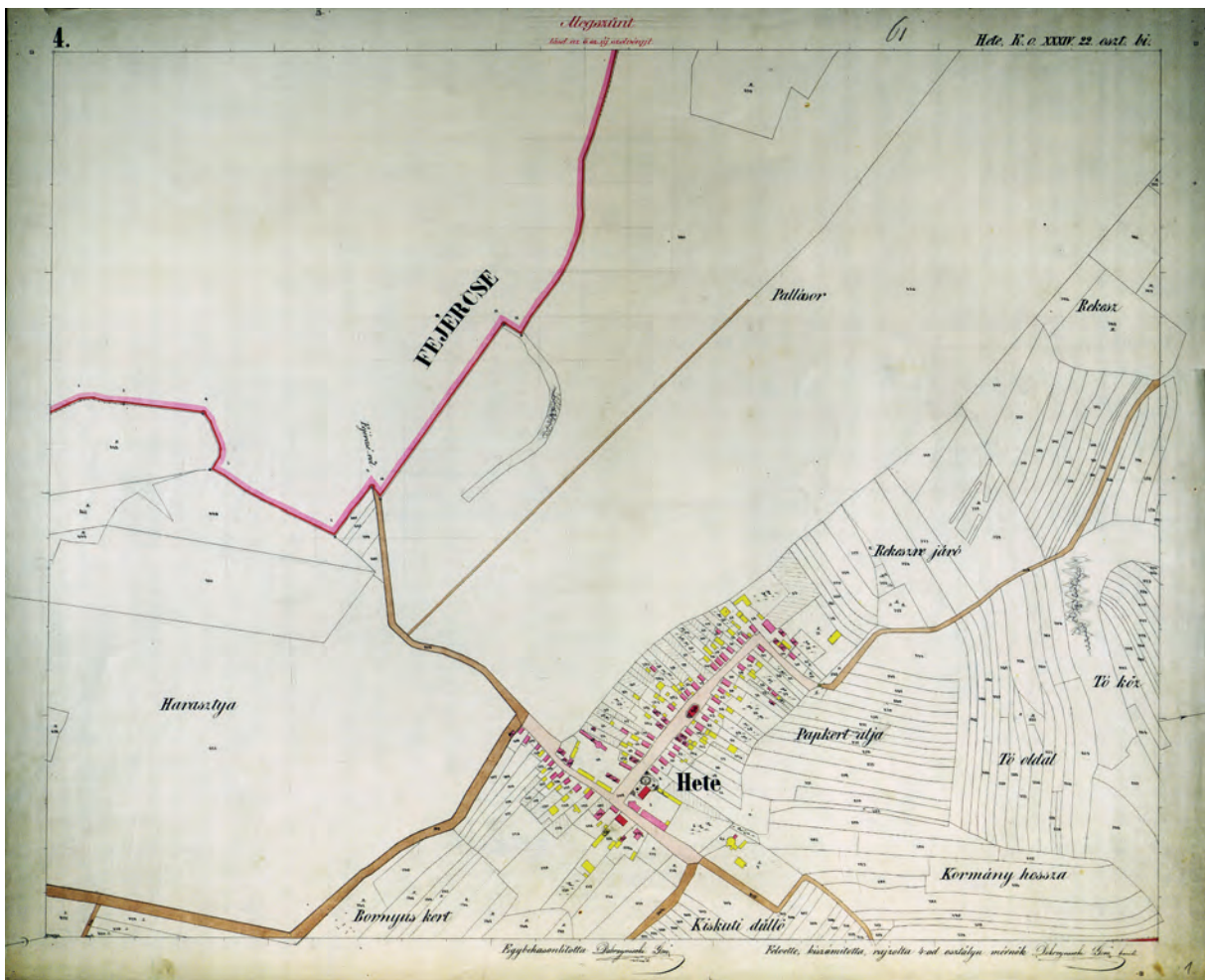
Az állami szolgálatba való belépés előtt mivel foglalkozott?
*1900. m. tud. egyes. jogi tanulmányait hallgatta és Kovács János által a Magyar Nemzeti Banknál mint mérnöki
 ügyintéző alkalmazott. mint azt az 1905. évi június 13. sz. ad. 285/1900 sz. m. p. bizonyítványja igazolja!*

Hádkötelezettségének miként és mikor tett eleget?
Háromszor, az első alkalommal 1905. évi június 13. sz. ad. 285/1900 sz. m. p. bizonyítványja alapján, a második alkalommal 1913. évi június 30. sz. ad. 285/1913. sz. m. p. bizonyítványja alapján, a harmadik alkalommal 1914. évi június 30. sz. ad. 285/1914. sz. m. p. bizonyítványja alapján.

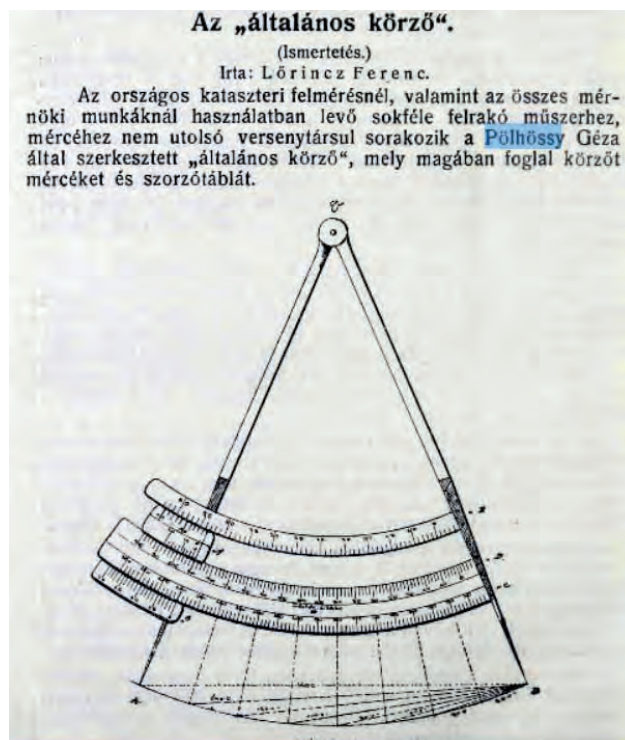
Az esküokmány az eredeti szolgálati és minősítési táblázathoz van csatolva.

84 b) rakt. szám. V. Nagy-Medián. (Külív.)

Szolgálati és minősítési táblázat. (Másolat.)
(1884. évi P. K. 7. sz. megjelent 241/P. M. sz. rend.)

■ Hete község kataszteri térképe (MNL OL, S 78 52. téka)

■ Az „általános körző” ábrája (Kataszteri Közlöny, 21. (1912) 3:116.)